

Hur man handlägger ärenden om miljösktionsavgift

Bestämmelser om miljösktionsavgifter finns i 30 kap. miljöbalken (MB) och i förordningen (1998:950) om miljösktionsavgifter (FMSA). Från och med den 1 januari 2007 gäller en del nya regler om miljösktionsavgifter. En viktig ändring är att regeringen kan föreskriva att miljösktion kan påföras även för överträdelser som inte sker i näringsverksamhet. Vissa överträdelser som tidigare kunde medföra miljösktionsavgift har tagits bort och andra har tillkommit.

Naturvårdsverket har tidigare gett ut allmänna råd om miljösktionsavgifter (MSA). Vi har nu valt att upphäva dessa allmänna råd och i stället vägleda om MSA genom detta dokument. Texten ersätter det tidigare allmänna rådet (NFS 2000:10).

I Regeringens proposition 2005/06:182, Miljöbalkens sanktionssystem, m.m. s. 46-54, och i Naturvårdsverkets handbok 2001:1, kan man läsa mer om miljösktionsavgifter.

INNEHÅLL

MILJÖBALKENS BESTÄMMELSER	4
Vem ska betala?	4
Utredning och dokumentation	5
Tillsynsmyndigheten har bevisbördan	5
Dokumentation, provtagning och annan bevisning	5
Utredningsrapport eller promemoria	6
Eventuell parallell brottsmisstanke	6
Beslutets innehåll	7
Kommunicering och delgivning	8
Betalning av miljöstraffavgift	8
Punkten 3 i övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1014	9
HANDBOK OM HANDLÄGGNING AV ÄRENDEN OM MILJÖSANKTIONSAVGIFT	9

Miljöbalkens bestämmelser

Vem ska betala?

I 30 kap. 1 § första stycket MB anges att regeringen får meddela föreskrifter om miljöstraffavgifter. Detta har regeringen gjort i förordning (1998:950) om miljöstraffavgifter.

Av 30 kap. 2 § andra stycket MB framgår att en MSA inte behöver tas ut om det är oskäligt med hänsyn till

1. sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand eller genom att uppdra åt någon annan göra det som ålegat den avgiftsskyldige,
2. att överträdelsen berott på en omständighet som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte kunnat påverka,
3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa, eller
4. att överträdelsen har föranlett straff enligt bestämmelserna i 29 kap.

Punkt 1: En invändning om att överträdelsen berott på hinder till följd av sjukdom, bör normalt endast godtas om den avgiftsskyldige är en privatperson eller ett företag med få eller inga anställda. En invändning om sjukdom bör normalt styrkas genom läkarintyg.

Punkt 2: Rättegångsbalkens regler (32 kap. 8 §) om laga förfall bör användas som en utgångspunkt för bedömningen, om den avgiftsskyldige påstår sig inte ha haft möjlighet att uppfylla krav i författning på viss prestation. Som laga förfall enligt rättegångsbalken anses även den omständigheten att parten haft ombud, ombudet haft motsvarande hinder och parten inte haft möjlighet att i tid skaffa ett annat ombud.

Punkt 3: Hänsyn bör tas till om den avgiftsskyldige faktiskt har ansträngt sig för att en överträdelse inte skulle komma att inträffa men överträdelsen ändå har inträffat på grund av ett i sammanhanget ursäktligt misstag, t.ex. att en handling försenats på grund av felaktig adressuppgift.

Punkt 4: En och samma överträdelse ska inte erhålla dubbla bestraffningar. Därför är det normalt oskäligt att besluta om miljöstraffavgift om överträdelsen föranlett straff enligt bestämmelserna i 29 kap. MB.

Enligt förarbetena är det inte skäl att efterge avgift om

- den avgiftsskyldige inte har känt till de regler som gäller,
- en uppdragstagare som har anlitats har begått ett misstag eller inte gjort vad som kunnat förväntas eller vad som utlovats,
- en verksamhet är nystartad,
- man har glömt eller inte haft tid,

- den avgiftsskyldige har ekonomiska problem,
- avgiften ter sig hög i förhållande till den avgiftsskyldiges ekonomiska förhållanden (kan dock vara skäl för en längre betalningstid), eller
- den avgiftsskyldige har haft dåliga rutiner.

Om den avgiftsskyldige vidtar rättelse innebär detta inte, enligt balkens förarbeten, att möjligheten att besluta om miljöstraffavgift faller bort. Så snart förutsättningarna har uppkommit ska miljöstraffavgift påföras, även om omständigheterna kring verksamheten har ändrats innan beslut om avgift har hunnit meddelas.

Bristande betalningsförmåga hos den avgiftsskyldige kan åberopas som skäl för att dela upp betalningen i olika terminer eller för att medge anstånd med betalningen. Mer om detta på sid. 8 under rubriken ”Betalning av miljöstraffavgift”.

Utredning och dokumentation

I 30 kap. 3 § första stycket MB anges att det är tillsynsmyndigheten som beslutar om MSA. Enligt 26 kap. 6 § MB, ska tillsynsmyndigheter samarbeta så att t.ex. inte två tillsynsmyndigheter påför miljöstraffavgift för samma överträdelse.

Tillsynsmyndigheten har bevisbördan

Varje tillsynsmyndighet ansvarar för att ärendena handläggs med den kompetens som varje enskilt ärende kräver. Detta poängteras i förarbetena till miljöbalken. Tillsynsmyndigheten måste konstatera och dokumentera samt vid ett överklagande inför miljödomstolen kunna styrka att överträdelsen har ägt rum. Praxis visar att miljödomstolarna ställer höga krav på myndigheternas utredning. Det är därför viktigt att tillsynsmyndigheten från början granskar vad överträdelsen innefattar, noga dokumenterar vad som har kommit fram i ärendet och använder detta i sin kommunikation med den avgiftsskyldige.

Utredningen går ut på att tillsynsmyndigheten med hög grad av visshet ska kunna avgöra huruvida en överträdelse har skett eller inte. Utredningen riktas i första hand in på att klarlägga om de objektiva omständigheter/rekvisit som anges i respektive bestämmelse i bilagan till förordningen är uppfyllda eller inte.

Dokumentation, provtagning och annan bevisning

Det är lämpligt att tillsynsmyndigheten i handläggningsordning eller dylikt dokument anger hur beslut om uttag av miljöstraffavgift ska fattas och vilka rutiner som gäller inför ett sådant beslut.

Ordentliga noteringar bör föras om vad som har kommit fram vid besök och vid telefonsamtal, tidpunkt för när samtal fördes eller när dokumentation gjordes, vem man har talat med, vilken position denne har i företaget eller vilket ansvar denne har för verksamheten samt vilka iakttagelser som gjordes.

Görs anteckningar på platsen är det bra om företrädare för verksamheten ges tillfälle att bekräfta uppgifterna, eventuellt genom påskrift på handlingen. Är inte detta möjligt kan handlingen relativt omgående sändas över till den avgiftsskyldige, senast i samband med att utredningsrapporten kommuniceras, för möjlighet att lämna synpunkter på det som har antecknats.

I förekommande fall ingår att göra de mätningar, provtagningar eller uppskattningar som behövs för att kunna fastställa avgiftens storlek. Nödvändiga bildbevis säkras (fotografier eller videoupptagningar).

För att det i efterhand ska vara möjligt att visa att en överträdelse har skett kan det vara nödvändigt med dokumentation i form av kartor eller skisser. Om möjligt och om det behövs i det enskilda fallet, kan det behövas jämförande äldre material, t.ex. äldre flygfotografier.

Artikel 6 i Europakonventionen om mänskliga rättigheter - Rätt till en rättvis rättegång - begränsar tillsynsmyndighetens möjligheter att vid vite förelägga någon att lämna uppgifter som kan komma att användas vid beslut om miljöstraffavgift. Tillsynsmyndigheten bör därför inte vid vite förelägga någon att lämna uppgifter som uteslutande avses att användas som bevisning mot denne i ett ärende om miljöstraffavgift.

Utredningsrapport eller promemoria

Resultatet av utredningen bör dokumenteras, eventuellt i en särskild utredningsrapport eller promemoria. I rapporten bör redovisas:

- De olika undersökningar som har gjorts i ärendet och bifogas relevanta dokument.
- Minnesanteckningar, relevanta tillståndshandlingar, uppgifter rörande näringsidkaren, t.ex. kopia av relevanta registreringsbevis, och uppgifter rörande bevisning.
- Rapporten bör mynna ut i en slutsats om huruvida en överträdelse har skett eller inte samt innehålla ett förslag till beslut i fråga om uttag av avgift och om avgiftens storlek.

Att på detta sätt samla dokumentationen i ärendet har betydelse dels för att kunna sköta kommunikationen på ett smidigt sätt, dels för att underlätta för myndigheten att agera vid ett eventuellt överklagande.

Eventuell parallell brottsmisstanke

Om det finns misstanke om brott för den överträdelse som tillsynsmyndigheten beslutar om miljöstraffavgift för, bör tillsynsmyndigheten i sin åtalsanmälan ange att myndigheten har beslutat om miljöstraffavgift. Detta har betydelse för åklagaren då bestämmelserna i 29 kap. 4 § andra stycket MB och 29 kap 11 § fjärde stycket MB begränsar möjligheterna att väcka åtal dels för vissa gärningar som

omfattas av miljöstraffavgift och dels för vissa gärningar som inte kan förväntas föranleda annan påföljd än böter.

Ett beslut om miljöstraffavgift är tänkt att vara en snabb reaktion på en överträdelse. Det finns därför sällan något utrymme för att avvakta resultatet av en eventuell straffprocess.

När det gäller en brottsutredning, dvs. en utredning som avser att klarlägga förutsättningarna för att fälla någon till ansvar för ett brott, är detta i första hand polis- eller åklagarmyndighetens ansvar. Den utredningen är omgärdad av ett omfattande regelverk till skydd för den enskilde, bl.a. om möjligheterna att använda olika tvångsmedel och om skyldighet att upplysa den misstänkte om rätt att anlita biträde till sitt försvar etc. Tillsynsmyndigheten ska därför inte lägga resurser på att ta fram uppgifter som saknar betydelse för tillsynen i syfte att främja en förundersökning enligt rättegångsbalken.

Beslutets innehåll

Av Naturvårdsverkets föreskrifter (2002:16) om betalning av miljöstraffavgifter, framgår att ett beslut om miljöstraffavgift (på beslutets första sida eller på särskilt försättsblad) ska ange:

- beslutande myndighet (Namn och Regional kod enligt SCB)
- dag för beslutet
- den avgiftsskyldiges namn och organisationsnummer eller i förekommande fall personnummer
- den avgiftsskyldiges postadress
- avgiftsbeloppets storlek
- förfallodag
- grunden för beslutet (tillämplig punkt i bilagan till FMSA)
- uppgift om att avgiften ska betalas till Kammarkollegiet enligt särskild betalningsuppsmaning
- senaste dag för inbetalning av avgiften eller uppgift om betalningsterminer
- upplysning om att miljöstraffavgift enligt 30 kap. 5 § andra stycket MB får verkställas efter sista betalningsdagen såsom en dom som har vunnit laga kraft, dvs. att avgiften kan tas ut även om avgiftsbeslutet överklagas.

Dessutom bör beslutet innehålla:

- ärendemening som anger vilken eller vilka överträdelser enligt tariffen i bilagan till FMSA som miljöstraffavgiften avser,
- en redogörelse för beslutsunderlaget med uppgift om när överträdelsen eller överträdelserna inträffade och en specifikation av varje överträdelse. Om avgiften avser upprepad förseelse bör det finnas hänvisning till tidigare beslut om miljöstraffavgift, samt

- ett påpekande om att den avgiftsskyldige ska påföras dubbel avgift vid fortsatt överträdelse eller om överträdelsen upprepas inom två år.

Ett beslut om miljöstraffavgift ska motiveras, se 20 § förvaltningslagen, och tillsynsmyndigheten bör bemöta eventuella invändningar från den avgiftsskyldige, som t.ex. att denne anser att det är oskäligt att ta ut avgift. Vidare framgår av 21 § förvaltningslagen, att beslutet ska innehålla en hänvisning till hur beslutet kan överklagas, dvs. upplysning om att beslutet kan överklagas till miljödomstol inom tre veckor från delgivning.

Kommunicering och delgivning

I 30 kap. 3 § andra stycket MB anges att innan tillsynsmyndigheten beslutar om avgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig.

I samband med kommunikationen är det lämpligt att tillsynsmyndigheten sänder ut en redogörelse för den överträdelse som man anser har inträffat samt anger de omständigheter som myndigheten åberopar som stöd för detta. Vidare måste anges att myndigheten kommer att ta ut miljöstraffavgift.

I 30 kap. 4 § MB anges att ett beslut om MSA ska delges den avgiftsskyldige. Delgivningslagens (1970:428) bestämmelser är därför tillämpliga. Delgivningen har betydelse dels genom att avgiften ska betalas inom viss tid efter delgivning, dels genom att tiden för överklagande börjar löpa från den tidpunkten. Det är därför mycket viktigt att inte avbryta misslyckade delgivningsförsök. Går det inte att delge på ordinarie sätt, t.ex. delgivningskvitto i lösbrev, så bör myndigheten fortsätta med övriga möjligheter, t.ex. med stämmingsman. Det är viktigt att kontrollera att rätt/behörig person undertecknat delgivningen.

Betalning av miljöstraffavgift

I 30 kap. 5 § första stycket MB anges att en MSA ska betalas inom trettio dagar efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts enligt 4 § samma lag. Detta gäller om tillsynsmyndigheten i beslutet inte har bestämt en senare tidpunkt. Tillsynsmyndigheterna har alltså en möjlighet att förlänga trettiodagarsfristen. Tillsynsmyndigheten kan också dela upp avgiften på olika betalningsterminer.

Möjligheten att gå från tidsfristen kan tillämpas exempelvis om invändning kommer att avgiften, med hänsyn till sin storlek, företagets likviditetsförhållanden eller liknande, kan hota ekonomin hos den avgiftsskyldige, om avgiften tas ut inom just trettiodagarsperioden.

Om den avgiftsskyldige åberopar bristande betalningsförmåga, bör tillsynsmyndigheten begära en ekonomisk utredning, som visar de åberopade förhållandena.

Uppdelning av avgift bör i princip inte göras i de lägsta avgiftsskikten. Om betalning medges i betalningsterminer, bör dessa slås fast i beslutet. Avgiften vid varje tillfälle bör inte understiga 2 000 kr. Periodisering av belopp bör inte göras för längre tid än ett år.

Punkten 3 i övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1014

Vad avser överträdelser som ägt rum före den 1 januari 2007, har Miljööverdomstolen framfört att de bestämmelser som gällde vid överträdelsen ska tillämpas. Gäller andra bestämmelser när beslut eller dom meddelas, ska dock dessa tillämpas om de leder till att miljöstraffavgift inte ska påföras eller att sådan avgift ska påföras med ett lägre belopp (se bland annat Miljööverdomstolens domar M 7650-06 och M 2526-07).

Handbok om handläggning av ärenden om miljöstraffavgift

För dig som vill ha mer vägledning om handläggning av ärenden om miljöstraffavgifter finns [Naturvårdsverkets handbok 2001:1](#). Handboken belyser och redovisar de regler som är tillämpliga i olika situationer. Den ger också vägledning i ett antal frågor som visat sig vara svårtolkade i den praktiska tillämpningen. Rättsfall redovisas.
